

BOZOR IQTISODIYOTIDA DAVLATNING ROLI VA VAZIFALARI

Xamidov Shaxriyor Bahromovich – talaba,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Shakarov Allayor Baratovich – I.f.d, dotsent,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning iqtisodiyotga aralashuvi masalalari tadqiq etilgan. Bozor munosabatlarining rivojlanishi kontekstida davlatning roli, uning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri va aralashuv mexanizmlari keng tahlil qilingan. Maqolada davlat aralashuvining muhimligi va zaruriyatini belgilovchi asosiy omillar, jumladan bozor mexanizmining kamchiliklari, tashqi iqtisodiy effektlar, ijtimoiy ne'matlar, monopoliyaga qarshi siyosat va makroiqtisodiy barqarorlik masalalari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: bozor iqtisodiyoti, davlat aralashuvi, iqtisodiy siyosat, monopoliyaga qarshi tartibga solish, makroiqtisodiy barqarorlik, innovatsion rivojlanish, ijtimoiy himoya

Аннотация: В данной научной статье исследуются вопросы вмешательства государства в экономику в условиях современной рыночной экономики. Широко проанализирована роль государства в контексте развития рыночных отношений, его влияние на экономические процессы и механизмы вмешательства. В статье изучены основные факторы, определяющие важность и необходимость государственного вмешательства, включая недостатки рыночного механизма, внешние экономические эффекты, социальные блага, антимонопольную политику и вопросы макроэкономической стабильности.

Ключевые слова: рыночная экономика, государственное вмешательство, экономическая политика, антимонопольное регулирование, макроэкономическая стабильность, инновационное развитие, социальная защита

Annotation: This scientific article explores the issues of state intervention in the economy in the context of modern market economics. The role of the state in the development of market relations, its influence on economic processes, and intervention mechanisms are comprehensively analyzed. The article examines the key factors determining the importance and necessity of state intervention, including market mechanism shortcomings, external economic effects, social goods, anti-monopoly policy, and macroeconomic stability issues.

Keywords: market economy, state intervention, economic policy, anti-monopoly regulation, macroeconomic stability, innovative development, social protection

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida davlatning roli va funksiyalari masalasi iqtisodiy nazariya va amaliyotning eng muhim va bahsli masalalaridan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda dunyo mamlakatlarining tajribasi shuni ko'rsatadiki, sof bozor mexanizmlari orqali barcha iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni hal etish mumkin emas. Davlat iqtisodiyotning muhim instituti sifatida bozor mexanizmlarini to'ldiruvchi va tartibga soluvchi funksiyalarni bajarishi zarur. Bozor iqtisodiyotida davlatning roli masalasi ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilgan bo'lib, bu borada turli qarashlar va yondashuvlar mavjud. Ba'zi iqtisodchilar davlatning minimal aralashuvini yoqlab chiqsalar, boshqalari davlatning faol ishtirokini zarur deb hisoblaydilar. Biroq, zamonaviy sharoitda davlatning iqtisodiyotdagi o'rni va funksiyalari masalasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Global raqobat, texnologik o'zgarishlar, demografik tendensiyalar va ekologik muammolar sharoitida davlat oldiga yangi vazifalar qo'yilmoqda. Davlat nafaqat an'anaviy funksiyalarini bajarishi, balki zamonaviy talablarga mos ravishda o'z faoliyatini takomillashtirishi va yangi yo'nalishlarni o'zlashtirishi zarur. Bu esa davlatning iqtisodiyotdagi rolini yangicha talqin etish va uning funksiyalarini zamonaviy sharoitlarga moslashtirish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Bozor iqtisodiyotida davlatning asosiy funksiyalari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- Huquqiy asoslarni yaratish va huquqiy tartibotni ta'minlash davlatning eng muhim funksiyalaridan biri hisoblanadi. Bu mulk huquqlarini himoya qilish, shartnomaviy majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash, iqtisodiy faoliyat erkinligini kafolatlash kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

- Raqobat muhitini shakllantirish va qo'llab-quvvatlash davlatning muhim vazifasi hisoblanadi. Monopoliyalarga qarshi siyosat yuritish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, bozorga kirish to'siqlarini bartaraf etish orqali sog'lom raqobat muhitini yaratish zarur.

- Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash davlatning strategik funksiyalaridan biridir. Bu narxlar barqarorligini ta'minlash, ish o'rnlari yaratish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, tashqi iqtisodiy muvozanatni saqlash kabi masalalarni qamrab oladi.

- Ijtimoiy himoya tizimini shakllantirish va samarali faoliyatini ta'minlash davlatning muhim ijtimoiy-iqtisodiy funksiyasi hisoblanadi. Aholining kam ta'minlangan qatlamlarini ijtimoiy himoya qilish, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish, pensiya ta'minotini tashkil etish kabi masalalar davlat zimmasiga yuklatilgan.

- Innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlash zamonaviy davlatning muhim funksiyalaridan biri hisoblanadi. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini rag'batlantirish, innovatsion infratuzilmani shakllantirish, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish orqali innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish zarur.

- Ekologik xavfsizlikni ta'minlash bugungi kunda davlatning dolzarb vazifalaridan biriga aylangan. Atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, "yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish kabi masalalar davlat siyosatining muhim yo'nalishlariga aylangan.

Yuqorida sanab o'tilgan funksiyalarning samarali amalga oshirilishi mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash, aholi farovonligini oshirish va zamonaviy bozor iqtisodiyotining samarali faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish imkonini beradi.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, davlatning iqtisodiyotdagi roli va funksiyalari har bir mamlakatning o'ziga xos xususiyatlari, tarixiy tajribasi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi va strategik maqsadlaridan kelib chiqqan holda shakllanadi. Shu bois, davlatning iqtisodiyotdagi ishtirokining optimal modelini tanlash va uni samarali amalga oshirish har bir mamlakat uchun dolzarb vazifa hisoblanadi.

Bozor iqtisodiyotining samarali faoliyat yuritishi, avvalo, puxta ishlab chiqilgan huquqiy bazaga tayanadi. Huquqiy asoslarning yaratilishi iqtisodiy munosabatlarning barcha ishtirokchilari uchun "o'yin qoidalari"ni belgilab beradi va ularning faoliyati uchun huquqiy kafolatlarni ta'minlaydi. Bu jarayon mamlakatning iqtisodiy rivojlanish strategiyasi, xalqaro standartlar va milliy qonunchilik tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim.

Zamonaviy sharoitda huquqiy asoslarni yaratish jarayoni dinamik xarakterga ega bo'lib, u doimiy ravishda takomillashtirilishi va yangilanishi talab etiladi. Bu, ayniqsa, raqamli iqtisodiyot, elektron tijorat, intellektual mulk huquqlari, ma'lumotlarni himoya qilish kabi yangi sohalarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bunday sharoitda huquqiy baza nafaqat mavjud munosabatlarni tartibga solishi, balki innovatsion rivojlanish uchun ham qulay shart-sharoitlarni yaratishi zarur.

Huquqiy asoslarni yaratishning muhim jihati - bu turli manfaatlar o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashdir. Bir tomondan, tadbirkorlik faoliyati erkinligini kafolatlash, investitsiyalarni jalb qilish va biznes yuritish uchun qulay muhit yaratish zarur bo'lsa, boshqa tomondan, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish, mehnat munosabatlarini tartibga solish va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak. Qonunchilik bazasining sifati va samaradorligi ko'p jihatdan uning hayotiy voqelikka mosligiga, qonunlarning bir-biriga zid kelmasligiga va ularning ijro mexanizmlarining mavjudligiga bog'liq. Shu bois, huquqiy asoslarni yaratishda nafaqat qonunlarni qabul qilish, balki ularning ijrosini ta'minlash mexanizmlarini ham puxta ishlab chiqish talab etiladi.

Huquqiy asoslarni yaratish jarayonida quyidagi asosiy yo'nalishlar alohida e'tiborni talab qiladi:

- Mulkchilik munosabatlarini tartibga solish va mulk huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish;
- Shartnomaviy munosabatlarning huquqiy asoslarini mustahkamlash va majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash;
- Korporativ boshqaruv tizimining huquqiy asoslarini takomillashtirish;
- Raqobat muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilikni rivojlantirish;

- Investitsiya faoliyatining huquqiy asoslarini takomillashtirish va investorlar huquqlarini himoya qilish;
- Bank-moliya tizimi faoliyatining huquqiy asoslarini mustahkamlash;
- Tashqi iqtisodiy faoliyat va xalqaro iqtisodiy hamkorlikning huquqiy bazasini rivojlantirish;
- Soliq va bojxona qonunchiligini xalqaro standartlarga moslash;
- Mehnat munosabatlarini tartibga solish va ijtimoiy himoyaning huquqiy asoslarini takomillashtirish;
- Intellektual mulk huquqlarini himoya qilish tizimini rivojlantirish.

Huquqiy asoslarni yaratish jarayonida xalqaro tajriba va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish hamda milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda xalqaro huquqiy standartlarni milliy qonunchilikka implementatsiya qilish, xorijiy investorlar uchun tushunarli va shaffof huquqiy muhitni yaratish zarur. Shuningdek, huquqiy asoslarni yaratishda jamoatchilik fikri, biznes vakillari va ekspertlar hamjamiyatining takliflarini inobatga olish, qonun loyihalarining keng muhokamalarini tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Bu qabul qilinayotgan qonunlarning hayotiyliigi va samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, huquqiy asoslarni yaratish jarayonida qonunlarning barqarorligi va uzluksizligini ta'minlash, huquqiy normalarning tez-tez o'zgartirilishiga yo'l qo'ymaslik muhim. Bu biznes uchun uzoq muddatli strategik rejalashtirishni amalga oshirish va investitsion qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi.

Raqobat muhitini shakllantirish va rivojlantirish bozor iqtisodiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblanadi. Sog'lom raqobat muhiti iqtisodiy samaradorlikni oshirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va iste'molchilar manfaatlarini himoya qilishning muhim shartidir.

Zamonaviy sharoitda raqobat muhitini ta'minlash quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Monopolistik faoliyatni cheklash va nazorat qilish
- Yangi ishtirokchilar uchun bozorga kirish to'siqlarini kamaytirish
- Narx shakllanishining bozor mexanizmlarini qo'llab-quvvatlash
- Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish
- Davlat xaridlari tizimida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash

Makroiqtisodiy barqarorlik mamlakatning iqtisodiy xavfsizligi va barqaror rivojlanishining asosiy shartlaridan biridir. Bu narx-navo barqarorligi, milliy valyuta kursi barqarorligi, davlat byudjeti muvozanati va to'lov balansi barqarorligini o'z ichiga oladi.

Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Pul-kredit siyosati orqali:
 - Inflyatsiya darajasini maqsadli ko'rsatkichlarda ushlab turish

- Valyuta bozorini tartibga solish
- Bank tizimi barqarorligini ta'minlash
- Foiz stavkalarini optimallashtirish
 - Byudjet-soliq siyosati orqali:
- Davlat byudjeti defitsitini boshqarish
- Davlat qarzini optimal darajada saqlash
- Soliq tizimini takomillashtirish
- Byudjet xarajatlarining samaradorligini oshirish
 - Tarkibiy siyosat orqali:
- Iqtisodiyot tarkibini diversifikatsiya qilish
- Eksport salohiyatini oshirish
- Import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish
- Investitsion muhitni yaxshilash

Ijtimoiy himoya tizimi zamonaviy davlatning eng muhim funksiyalaridan biri bo'lib, u aholining turmush darajasini oshirish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga qaratilgan. Bu tizim quyidagi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi:

- Ijtimoiy ta'minot sohasida:
 - Pensiya ta'minotini takomillashtirish
 - Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash
 - Kam ta'minlangan oilalarga yordam ko'rsatish
 - Ishsizlik bo'yicha nafaqalar tizimini rivojlantirish
 - Ijtimoiy xizmatlar sohasida:
 - Sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish
 - Ta'lim tizimining barcha bosqichlarida sifatni oshirish
 - Uy-joy kommunal xo'jaligi xizmatlarini takomillashtirish
 - Ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish
 - Mehnat bozorini tartibga solish sohasida:
 - Ish o'rinlarini yaratish va bandlikni ta'minlash
 - Mehnat sharoitlarini yaxshilash
 - Ish haqi darajasini oshirish
 - Kadrlar malakasini oshirish tizimini rivojlantirish
 - Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash sohasida:
 - Manzilli ijtimoiy yordam tizimini takomillashtirish
 - Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamlarini aniqlash mexanizmlarini rivojlantirish
 - Ijtimoiy sug'urta tizimini kengaytirish
 - Ijtimoiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish

Zamonaviy sharoitda bu uch yo'nalishning o'zaro bog'liqligi va bir-birini to'ldirishi muhim ahamiyat kasb etadi. Raqobat muhitining rivojlanishi makroiqtisodiy barqarorlikka

ijobiy ta'sir ko'rsatsa, makroiqtisodiy barqarorlik o'z navbatida ijtimoiy himoya tizimining samarali faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Shuningdek, bu yo'nalishlarning har biri bo'yicha davlat siyosati quyidagi tamoyillarga asoslanishi lozim:

- Tizimlilik va kompleks yondashuv
- Shaffoflik va ochiqlik
- Samaradorlik va maqsadlilik
- Moslashuvchanlik va innovatsionlik
- Ijtimoiy adolat va tenglik

Bu uch yo'nalishning samarali amalga oshirilishi quyidagi natijalarga erishish imkonini beradi:

- Iqtisodiy o'sishning barqaror sur'atlarini ta'minlash
- Aholi farovonligini oshirish
- Ijtimoiy tenglikni ta'minlash
- Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish
- Innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish

DAVLATNING IQTISODIYOTNI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI TIZIMI

Zamonaviy iqtisodiyotda davlatning tartibga solish mexanizmlari murakkab va ko'p qirrali tizimni tashkil etadi. Bu tizim iqtisodiy jarayonlarni maqsadli yo'naltirish, bozor mexanizmlarining samarali ishlashini ta'minlash va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Moliyaviy mexanizmlar davlat iqtisodiy siyosatining eng muhim vositalaridan biri hisoblanib, ular quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Byudjet-moliya siyosati:

- Davlat byudjeti daromadlari va xarajatlarini rejalashtirish
- Byudjet defitsitini boshqarish
- Davlat investitsiya dasturlarini moliyalashtirish
- Davlat qarzini boshqarish strategiyasini ishlab chiqish

- Davlat moliyaviy yordami:

- Subsidiyalar va dotatsiyalar berish
- Grant dasturlarini amalga oshirish
- Davlat kafolatlari berish
- Imtiyozli kreditlash dasturlarini joriy etish

Pul-kredit siyosati Markaziy bank tomonidan amalga oshirilib, quyidagi asosiy vositalarni o'z ichiga oladi:

- Pul massasini tartibga solish:

- Majburiy zaxira talablarini o'rnatish
- Ochiq bozor operatsiyalarini o'tkazish
- Qayta moliyalash stavkasini belgilash

- Valyuta intervensiyalarini amalga oshirish

- Bank tizimini tartibga solish:

- Bank faoliyatini litsenziyalash
- Prudensial nazoratni amalga oshirish
- Bank rezervlarini tartibga solish
- Kredit siyosatini muvofiqlashtirish

Soliq siyosati iqtisodiyotni tartibga solishning eng ta'sirchan mexanizmlaridan biri bo'lib, u quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Soliq stavkalarini optimallashtirish:

- Turli soliq turlari bo'yicha stavkalarni belgilash
- Soliq imtiyozlarini joriy etish
- Soliq yuklamasini taqsimlash
- Soliq undirishning samarali tizimini yaratish
- Soliq ma'muriyatchiligi:
- Soliq hisobotini takomillashtirish
- Soliq nazoratini kuchaytirish
- Soliq to'lovchilar bilan munosabatlarni rivojlantirish
- Soliq tizimini raqamlashtirish

Ma'muriy mexanizmlar davlatning bevosita tartibga solish vositalarini o'z ichiga olib, quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Litsenziyalash va sertifikatlash:

- Faoliyat turlarini litsenziyalash
- Mahsulot va xizmatlarni sertifikatlash
- Sifat standartlarini joriy etish
- Texnik regulyatsiyalarni ishlab chiqish
- Narx-navoni tartibga solish:
- Strategik mahsulotlar narxini nazorat qilish
- Monopol mahsulotlar narxini tartibga solish
- Ijtimoiy ahamiyatga ega mahsulotlar narxini monitoring qilish
- Narx diskriminatsiyasiga qarshi kurashish
- Antimonopol tartibga solish:
- Monopol holatni aniqlash va nazorat qilish
- Raqobatni rivojlantirish choralarini ko'rish
- Bozordagi ustun mavqeni suiiste'mol qilishga qarshi kurashish
- Iqtisodiy konsentratsiyani nazorat qilish

Bu mexanizmlarning samaradorligi quyidagi omillarga bog'liq:

- Mexanizmlarning o'zaro muvofiqligi:

- Turli mexanizmlarning bir-birini to'ldirishi
- Tartibga solish choralarining kelishilganligi

- Mexanizmlar o'rtasidagi ziddiyatlarning oldini olish
- Kompleks yondashuvni ta'minlash
 - Mexanizmlarning moslashuvchanligi:
- Iqtisodiy vaziyatga qarab choralarni o'zgartirish
- Yangi sharoitlarga tezkor moslashish
- Innovatsion yondashuvlarni joriy etish
- Xalqaro tajribani hisobga olish
 - Mexanizmlarning shaffofligi:
- Tartibga solish choralarining ochiq-oydinligi
- Qarorlar qabul qilish jarayonining shaffofligi
- Ma'lumotlarning ochiqligini ta'minlash
- Jamoatchilik nazoratini yo'lga qo'yish

Zamonaviy sharoitda davlatning iqtisodiyotni tartibga solish mexanizmlari quyidagi yangi yo'nalishlarni ham qamrab olmoqda:

- Raqamli iqtisodiyotni tartibga solish:
 - Elektron tijoratni rivojlantirish
 - Raqamli platformalarni tartibga solish
 - Kriptovalyutalar bozorini nazorat qilish
 - Raqamli banking xizmatlarini tartibga solish
- "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish:
 - Ekologik standartlarni joriy etish
 - Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rag'batlantirish
 - Chiqindisiz texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash
 - Atrof-muhitni muhofaza qilish choralarini ko'rish

Bozor iqtisodiyotida davlat aralashuvining chegaralari masalasi iqtisodiy nazariya va amaliyotning eng murakkab va muhim masalalaridan biri hisoblanadi. Davlat aralashuvining optimal darajasini aniqlash ko'p omilli va murakkab jarayon bo'lib, har bir mamlakatning o'ziga xos xususiyatlari, rivojlanish darajasi va strategik maqsadlariga bog'liq holda belgilanadi. Bu masalada klassik liberal iqtisodchilardan tortib to zamonaviy davlatchilik vakillarigacha turli qarashlar mavjud bo'lib, ular davlatning iqtisodiyotdagi rolini turlicha baholaydilar. Davlat aralashuvining optimal darajasini aniqlashda asosiy e'tibor bozor mexanizmlarining samarali ishlashini ta'minlash, raqobat muhitini shakllantirish va iqtisodiy subyektlarning erkin faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga qaratilishi lozim. Bunda davlat iqtisodiy jarayonlarga to'g'ridan-to'g'ri aralashuvdan ko'ra, ko'proq tartibga soluvchi va nazorat qiluvchi funksiyalarni bajarishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ortiqcha davlat aralashuvi xususiy tashabbusni susaytirishi, resurslarning samarasiz taqsimlanishiga olib kelishi va bozor mexanizmlarining buzilishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, davlat aralashuvining yetarli darajada bo'lmasligi ham bozor muvaffaqiyatsizliklarining kuchayishiga, ijtimoiy adolatsizlikning ortishiga va iqtisodiy

beqarorlikning yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun erkin bozor va davlat regulatsiyasi o'rtasidagi muvozanatni topish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy sharoitda davlat aralashuvining asosiy yo'nalishlari raqobat muhitini himoya qilish, monopoliyaga qarshi kurashish, atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy himoyani ta'minlash va makroiqtisodiy barqarorlikni saqlashga qaratilgan bo'lishi kerak. Bunda davlat iqtisodiy jarayonlarga aralashishning aniq mezonlari va chegaralarini belgilash, tartibga solish mexanizmlarining shaffofligini ta'minlash va ularning samaradorligini muntazam baholab borish zarur. Davlat aralashuvining shakllari va usullari ham zamonaviy tendensiyalar va texnologik rivojlanishga mos ravishda takomillashib borishi lozim. Raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat tartibga solishning yangi vositalari va mexanizmlarini ishlab chiqish, ularning samaradorligini oshirish va xalqaro tajribani hisobga olgan holda takomillashtirish talab etiladi. Bundan tashqari, davlat aralashuvining maqsadlari va vazifalari jamiyatning ehtiyojlari va rivojlanish tendensiyalariga mos ravishda muntazam qayta ko'rib chiqilishi va yangilanib borishi kerak. Davlat aralashuvining optimal darajasini belgilashda makroiqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasi, xususi sektor rivojlanishi, investitsion muhit holati va ijtimoiy barqarorlik darajasi kabi ko'plab omillarni hisobga olish zarur. Shuningdek, davlat aralashuvining samaradorligini baholashning aniq mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish, ularni muntazam monitoring qilish va tahlil qilish tizimini yo'lga qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi. Erkin bozor va davlat regulatsiyasi o'rtasidagi muvozanatni saqlash uchun davlat boshqaruvi tizimining institutsional asoslarini takomillashtirish, davlat xizmatlarining sifatini oshirish va korrupsiyaga qarshi kurashish choralarini kuchaytirish zarur. Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlat aralashuvi doimo dinamik xarakterga ega bo'lishi va iqtisodiy vaziyatning o'zgarishiga mos ravishda moslashib borishi kerak. Bu esa davlat boshqaruvi organlari va xususi sektor o'rtasida samarali muloqot va hamkorlik mexanizmlarini shakllantirish, qarorlar qabul qilish jarayonining shaffofligini ta'minlash va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR VA INTERNET MANBALAR:

1. Sh Makroiqtisodiyot: Darslik / A.B. Shakarov; - T.: "Iqtisod-Moliya", 2022. - 484 b.
2. A.V. Vakhobov. "Iqtisodiy nazariya asoslari" (Toshkent: Akademnashr, 2019)
3. O'.Q. Matchonov. "Bozor iqtisodiyoti va davlat tartibga solishi" (Toshkent: Davr nashriyoti, 2020)
4. Milton Fridman. "Kapitalizm va erkinlik" (London: Routledge, 2020)
5. Jon Keyns. "Umumiy iqtisodiy nazariya" (Nyu-York: Palgrave Macmillan, 2019)
6. <https://www.moex.com> - Moliyaviy tahlil va statistika
7. <https://www.imf.org> - Xalqaro Valuta Fondi
8. <https://www.stat.uz> - O'zbekiston Davlat Statistika Qo'mitasi